Pohľad do ticha vnútra

Michal Žgrada

Louis-Ferdinand Céline: Cesta do hlbín noci. Bratislava: Agora 2009.

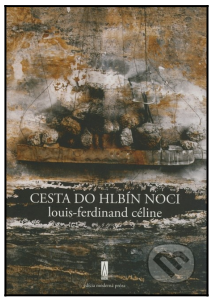

Do našich kníhkupectiev prišiel nový, pre slovenskú verejnosť takmer neznámy francúzsky autor, Louis-Ferdinand Céline. Tento autor sa na literárnej scéne objavil v tridsiatych rokoch minulého storočia a hneď jeho prvotina *Cesta do hlbín noci*, ktorá je až dnes dostupná slovenskému čitateľovi, vzbudila v literárnych kruhoch veľký rozruch. Počas druhej svetovej vojny sa však Céline vďaka svojim sympatiám s nacizmom úplne vytratil z umeleckého života, aby sa po niekoľkoročnom odcudzovaní vrátil späť medzi francúzsku elitu spisovateľov, kam aj právom patrí.

Hrdinom románu písaného v *Ich forme* je Ferdinand Bardamu, ktorý predstavuje autorovo *alter ego*. Bardamu ako mládenec nedokončí štúdiá medicíny, narukuje do armády, a ocitá sa na bojovom poli prvej svetovej vojny, kde spolu s ďalšími vojakmi čelí jej hrôzam. Vojna je preňho niečím absurdným na rozdiel od ostatných, ktorí sa stále oháňajú vlastenectvom. Znechutený situáciou vo Francúzsku odchádza do kolónie v Afrike dúfajúc, že začne odznova. Po príchode zisťuje, že tu vládne ešte väčší chaos než v Európe. Počas choroby ho tamojší misionár predá na nákladnú loď plaviacu sa do Ameriky. V New Yorku ho ohúri veľkosť stavieb, no na druhej strane je skľúčený z odmeranosti ľudí, a preto odchádza do Detroitu. Zamestná sa vo Fordovej továrni, kde sú ľudia zmechanizovaní ako stroje. Po mesiaci sa rozhodne odísť späť do Paríža a dokončí si medicínu. Nájde si miesto lekára na predmestí. Od tamojších ľudí sa mu dostáva nevrelého privítania. Stane sa terčom klebiet, no po čase pochopí, že sa tu každý ohovára navzájom. Celé mesiace musí narážať na túto ľudskú prirodzenosť. Aby jej Bardamu unikol, prijme ponuku práce v blázinci, kde sa jeho život už trochu ustáli. No jeho pokojné chvíle naruší starý priateľ. Román sa končí smrťou priateľa zabitého žiarlivou snúbenicou a Bardamovým stratením v živote.

V *Ceste do hlbín noci* je čitateľovi prezentovaný iný jazyk, na aký mohol byť doposiaľ u francúzskych autorov zvyknutý. Céline síce zostáva verný tradícii autorov a poskytuje čitateľom kvalitné opisy typické pre francúzsky štýl, no radikálne mení povahu jazyka, ktorý transponuje z akademického písania do sfér hovorového jazyka blízkeho americkej kultúre románopisectva. Vďaka tomuto posunu dostáva celý román nový ráz. Dovoľuje Célinovi lepšie vykresliť charakter a situáciu, v akej pristupuje hrdina k životu. Táto hrubosť a občas až nenávisť ukazujú na dianie v povojnovom svete, ktorý zahalil opar beznádeje. Hrdina, ktorý rezignuje na život, sa hrou osudu dostáva do rôznych kútov sveta. Ľudia, ktorých pri tom stretáva, umocňujú svojou bezohľadnosťou a vykorisťovaním pocit odcudzenia. Predostretím rôznych pováh Céline odhaľuje vnútro človeka. Odkrýva hlbiny noci, do

ktorých sa človek skrýva, a ktoré sú potláčané. Paradoxne v tomto svete, kde si nikto nikoho nevšíma, je práve prostitútka tou osobou, ktorá vnáša do hrdinovho života záblesk nádeje. Célinov román nám ponúka ničím neprikrášlený pohľad na svet z miesta pozorovateľa, ktorý zostáva v úzadí, a neopíja sa ideálmi krásy, dobra či humanizmu, no práve naopak podáva pohľad z priamej surovej skúsenosti človeka s človekom. Nielen že odkrýva povahu ľudskosti, ale umožňuje čitateľovi usporiadať si skúsenosti, a predovšetkým drobnosti, ktoré si v bežnom kontakte s ľuďmi neuvedomujeme, hoci ich máme pred očami. Možno sa s týmito charaktermi stretávame len v satire či komike, no v tomto románe je to serióznym konštatovaním bez snahy podať to ako komédiu. *Cesta do hlbín noci* je román, ktorý poukazuje na to, čo nechceme vidieť, alebo na to, čo sme sa naučili nevidieť.

Mgr. Michal Žgrada
doktorand na Katedre filozofie
Katedra filozofie
Filozofická fakulta Trnavskej univerzity v Trnave
Hornopotočná 23
981 43 Trnava